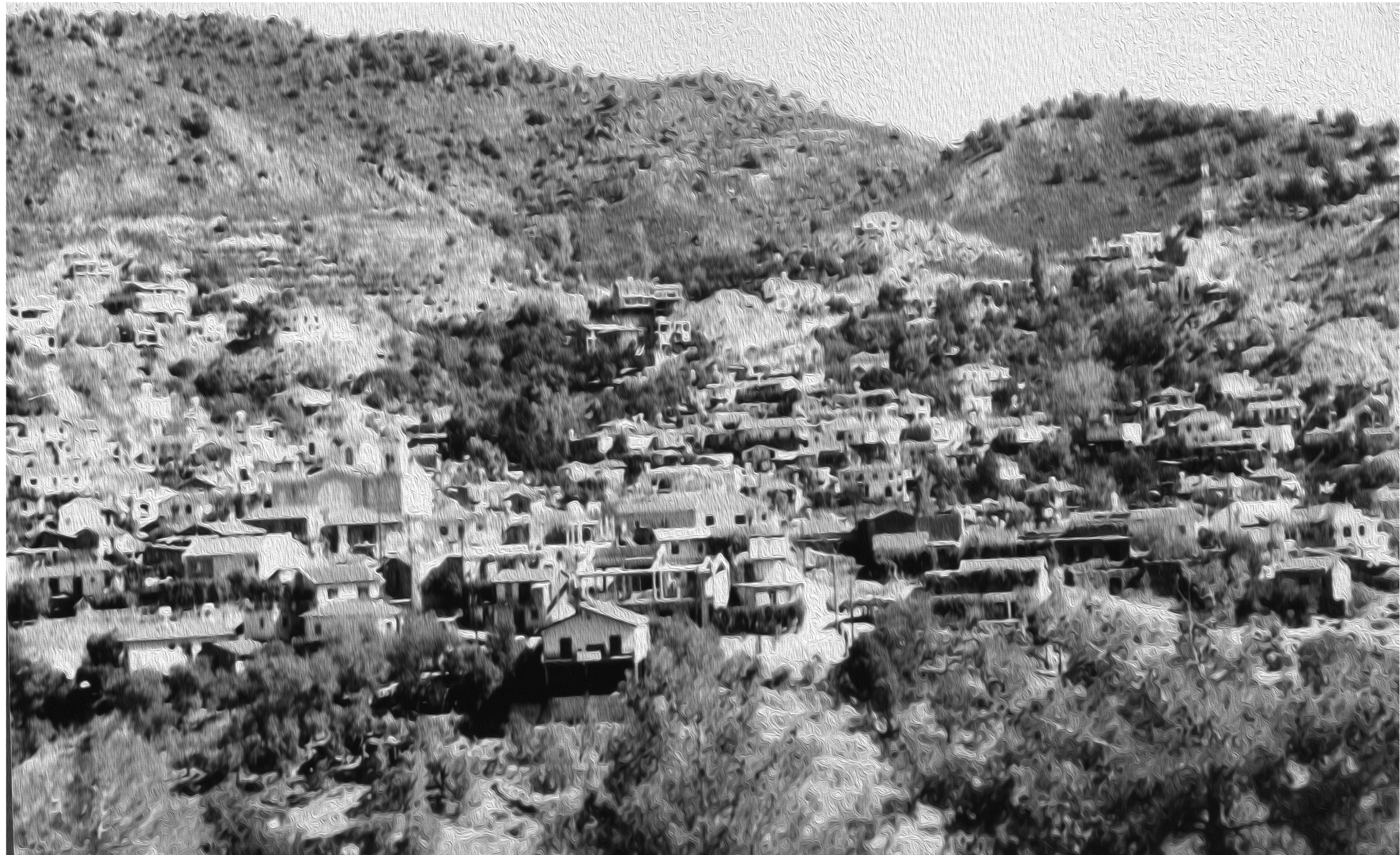

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΥΠΡΟΥ
ΠΟΛΥΤΕΧΝΙΚΗ ΣΧΟΛΗ
ΤΜΗΜΑ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗΣ
ΕΑΡΙΝΟ ΕΞΑΜΗΝΟ 2014

Παραδοσιακή Αρχιτεκτονική & Σύγχρονοι Προβληματισμοί (ΑΡΗ 311)

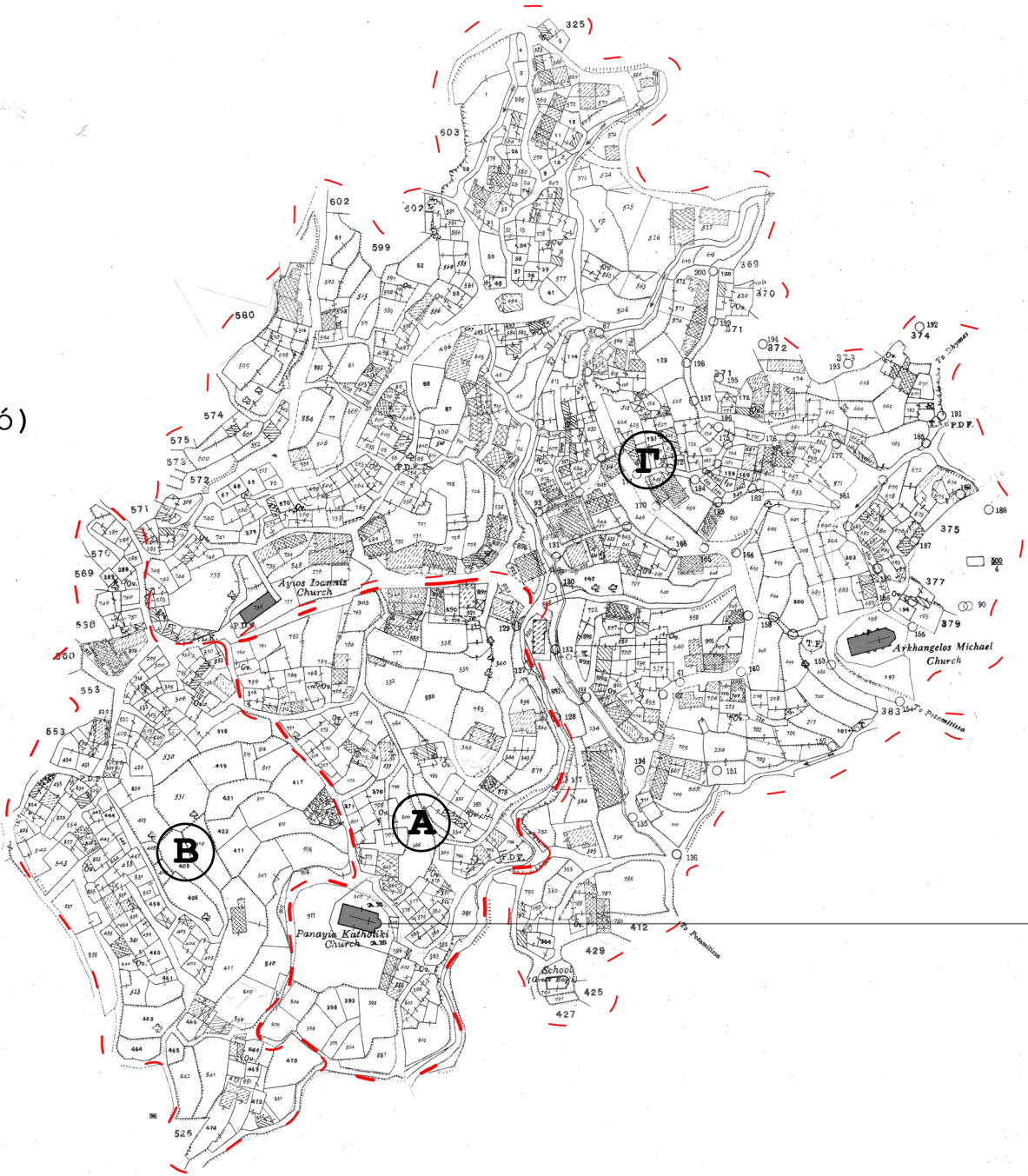
Α. αρχικός πυρήνας χωριού

Β. επέκταση στην περιφέρεια (προς Λεμεσό)

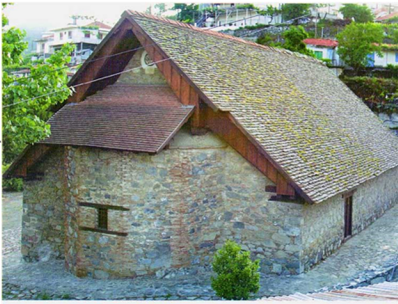

Γ. τρίτη φάση επέκτασης

χρονολογία	αριθμός κατοίκων
1881	444
1921	798
1946	1504
1960	2094
1973	2253
1976	2218
1982	1739
2001	1350

πιν. 1.1

εικ. 1.1 - Εκκλησία Παναγίας Καθολικής

Το Πελέντρι βρίσκεται στο δυτικό άκρο της Πιτσιλιάς, στα ανατολικά της κοιλάδας Καρβουνά - Σαϊττά, περιτριγυρισμένο από λόφους, σε υψόμετρο 880 μέτρα. Έχει απόσταση από τη Λεμεσό 40 περίπου χιλιόμετρα και συνδέεται βορειοδυτικά με το χωριό Κάτω Αμιάντος, ανατολικά με την Ποταμίτισσα και τον Αγρό και δυτικά με την Τριμίκλινη. Για πολλά χρόνια μεγάλος αριθμός κατοίκων του Πελενδριού εργοδοτείτο στο κοντινό μεταλλείο του Αμιάντου. Η εργοδότηση που πρόσφερε το μεταλλείο ήταν ένας από τους κύριους λόγους ανάπτυξης του χωριού.

Σύμφωνα με τον πίνακα 1.1, το χωριό γνώρισε μεγάλες πληθυσμιακές μεταβολές. Το 1881 οι κάτοικοι του ήταν 444 που αυξήθηκαν στους 798 το 1921 και στους 1504 το 1946. Ο πληθυσμός αυξήθηκε το 1960 στους 2094 και το 1973 στους 2253. Στη συνέχεια το χωριό, όπως και άλλα χωριά, επλήγει από την αστυφυλία και οι κάτοικοι μειώθηκαν το 1976 στους 2218 και στους 1739 το 1982. Στην απογραφή του 2001 οι κάτοικοι αριθμούσαν του 1350. Τέλος, στην εικόνα 1.1 βλέπουμε την εκκλησία της Παναγίας Καθολικής με τις εικόνες του 16ου αιώνα, η οποία τέθηκε υπό την προστασία του Τμήματος Αρχαιοτήτων.

1η περίπτωση

εικ. 2.1

βολίτζια στήριξης στέγης

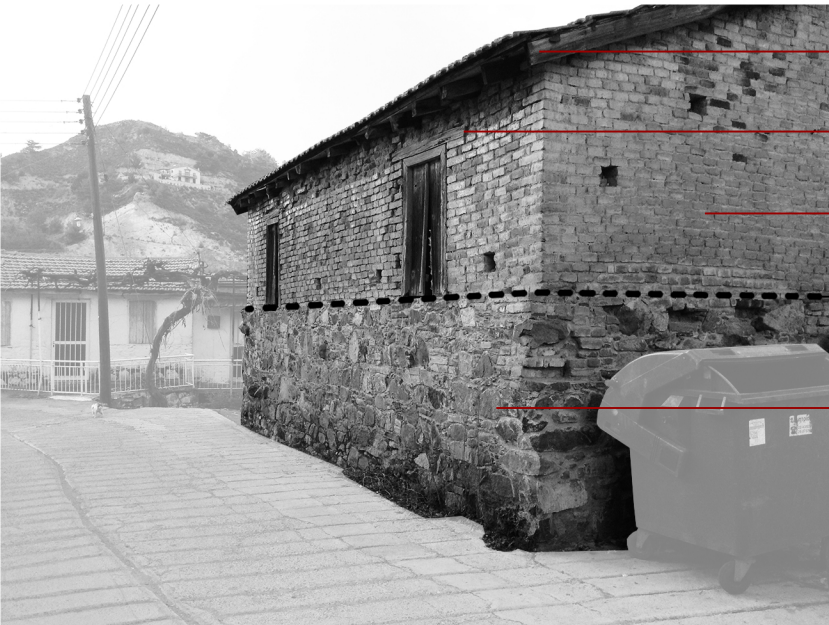
ξύλινο στοιχείο στήριξης ανοίγματος

μικρότερο πέτρωμα στα ενδιάμεσα σημεία

τοπικό πέτρωμα του γάββρου

μεγαλύτερο πέτρωμα βάσης

2η περίπτωση

εικ. 2.2

βολίτζια στήριξης στέγης

ξύλινο στοιχείο στήριξης ανοίγματος

ψημένο τούβλο

τοπικό πέτρωμα του γάββρου

Σύμφωνα με την παρατήρηση μας, οι όψεις στα κτίσματα του χωριού, χωρίζονται σε τέσσερις περιπτώσεις. Η πρώτη, και πιο συνηθής, περίπτωση είναι αυτή που όλη η όψη είναι κτισμένη με ακατέργαστο τοπικό πέτρωμα του γάββρου, λόγω της ορεινής τοποθεσίας του χωριού. Όπως φαίνεται και στην εικόνα στην βάση των κτισμάτων χρησιμοποιούσαν μεγαλύτερες πέτρες, και μικρότερες πέτρες στα ενδιάμεσα για την στήριξη των μεγαλύτερων πετρωμάτων. Όσο αναφορά την στήριξη των στεγών και ανοιγμάτων, χρησιμοποιούσαν βολίτζια και ξύλινα στοιχεία (εικ. 2.1). Εντούτοις, στο χωριό, όπως παρατηρήθηκε, το τοπικό πέτρωμα δεν ήταν το μοναδικό δομικό υλικό. Στην δεύτερη περίπτωση, όπως φαίνεται στην εικόνα 2.2, βλέπουμε τη χρήση του πετρώματος στην βάση του κτιρίου

Πελέντρι: σχέση όψης και δρόμου

3η περίπτωση

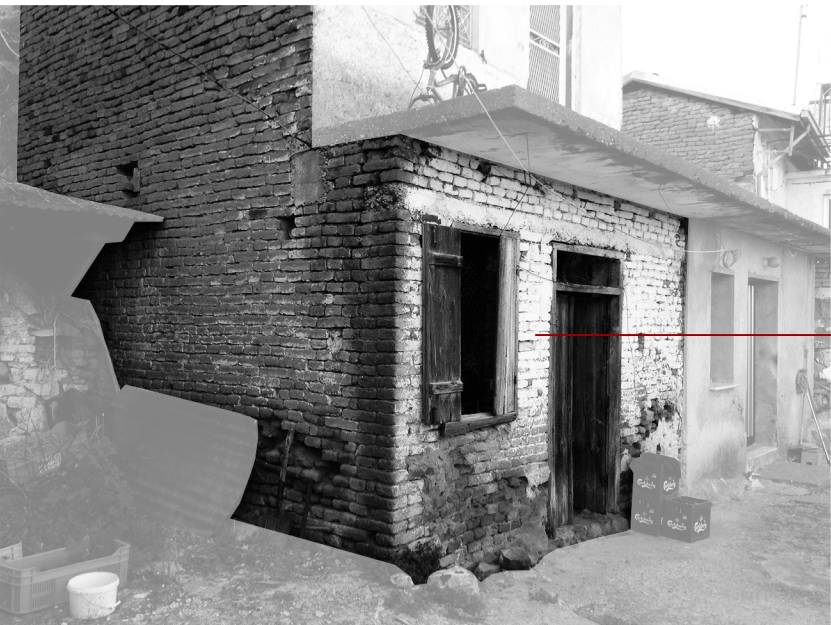

εικ. 2.3

ψημένο τούβλο

τοπικό πέτρωμα του γάββρου

4η περίπτωση

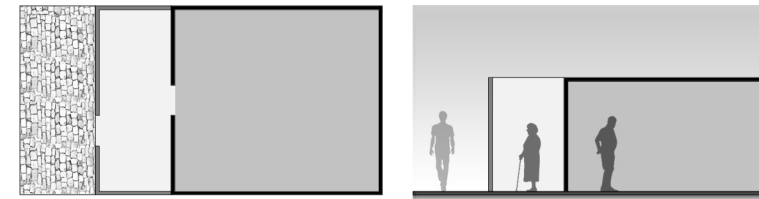
εικ. 2.4

ψημένο τούβλο

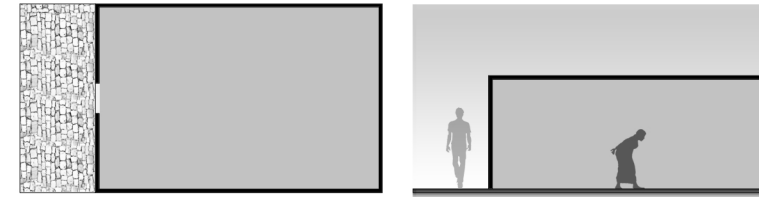
και πιο ψηλά χρησιμοποιείται ψημένο τούβλο μέχρι τη στέγη. Βέβαια, η περίπτωση αυτή, όπως και οι επόμενες, ήταν λιγοστές σε σχέση με τα κτίσματα που η πέτρα ήταν το μόνο δομικό υλικό. Αξίζει επίσης να σημειωθεί ότι ένα άλλο είδος όψης ήταν αυτό που τα κτίσματα επιδιορθώνονταν, και το ψημένο τούβλο αντικαθιστούσε το πέτρωμα (εικ. 2.3). Τέλος, σε πολύ λιγοστές περιπτώσεις παρατηρήθηκε και η αποκλειστική χρήση του ψημένου τούβλου, όπως φαίνεται στην εικόνα 2.4.

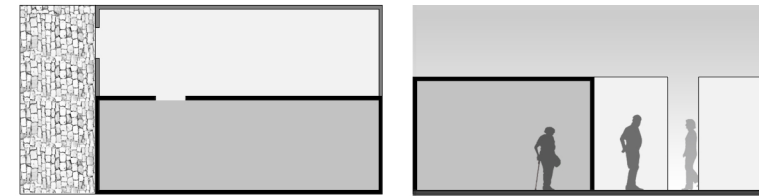
Α. δρόμος_αυλή_εσωτερικό

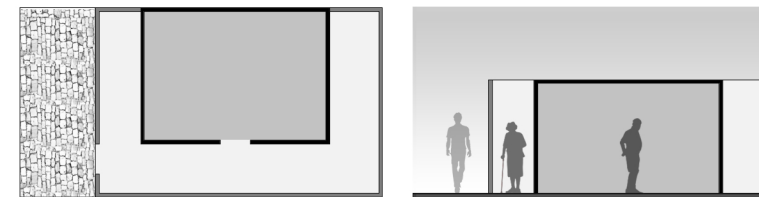
Β. δρόμος_εσωτερικό

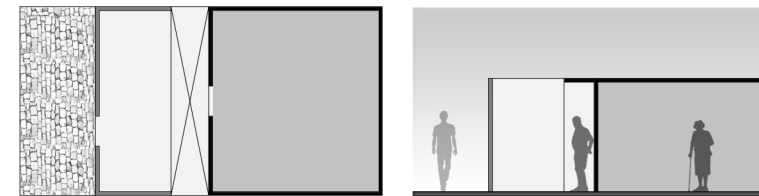
Γ. δρόμος_αυλή_εσωτερικό

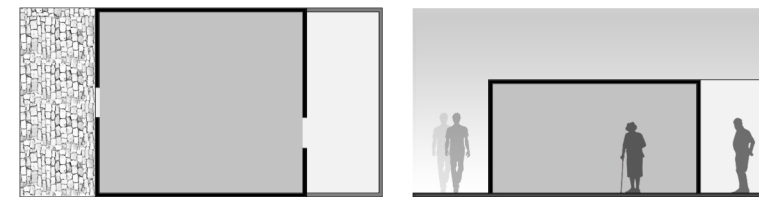
Δ. δρόμος_αυλή_αυλή_εσωτερικό_αυλή

Ε. δρόμος_αυλή_ηλιακός_εσωτερικό

Ζ. δρόμος_εσωτερικό_αυλή

Στο χωριό παρατηρήκαν έξι είδη τυπολογιών των κτισμάτων σε σχέση με το δρόμο. Το πρώτο και πιο συνηθές είδος είναι αυτό που στο μέτωπο του δρόμου βρίσκεται η αυλή και στη συνέχεια το κτίσμα. Εντούτοις, υπάρχουν πολλά κτίσματα που εκμεταλλεύονται όλο το εμβαδό του τεμαχίου χωρίς να έχουν αυλή, έτσι το εσωτερικό εφάπτεται του δρόμου. Επίσης, ένα άλλο είδος είναι αυτό που το κτίσμα, αλλά και η αυλή, εφάπτονται του δρόμου. Σε αυτή την περίπτωση η πρόσβαση στο εσωτερικό γίνεται διαμέσω της αυλής. Επιπρόσθετα, σε πολύ λιγοστές περιπτώσεις, κάποιες οικοδομές τοποθετούνται εσωτερικά του τεμαχίου αφήνοντας την αυλή να βρίσκεται

περιμετρικά του τεμαχίου. Ακόμη ένα είδος που καταγράψαμε, αλλά και αυτό σε λιγοστές περιπτώσεις, είναι εκείνο που αρχικά η αυλή εφάπτεται στο δρόμο και στη συνέχεια ακολουθεί το εσωτερικό με τον ηλιακό να τοποθετείται είτε στο πλάι είτε στο πίσω μέρος του εσωτερικού χώρου.

σανιδωτές (μονές)
χαμηλές πόρτες

σανιδωτές (διπλές)
ψηλές πόρτες

σανιδωτές πόρτες
με διαφάνεια

είδη πόρτας
Τα είδη πόρτας που παρατηρήσαμε στο χωριό είναι τρία. Το πρώτο είδος είναι η συμπαγής, (συνήθως) μονή, χαμηλή πόρτα που βρίσκεται πάντα στο μέτωπο του δρόμου. Το δεύτερο είδος πόρτας είναι αυτό της συμπαγής διπλής ψηλής πόρτας η οποία τοποθετείται πολύ συχνά στις όψεις των κτισμάτων οι οποίες βρίσκονται σε αδιέξοδα ή δεν εφάπτονται του δρόμου, αφού έχουν την αυλή τους προς αυτόν. Το τρίτο είδος πόρτας είναι αυτό της ψηλής πόρτας, που έχει διαφάνεια. Η διαφάνεια αυτή βρίσκεται πάντα στο πάνω μέρος της και σημειώνεται εδώ ότι αυτή η πόρτα συναντάται σε κτίσματα που οι ιδιοκτήτες τους είχαν μεγαλύτερη οικονομική ευχέρεια από τους υπόλοιπους κατοίκους του χωριού.

Πελέντρι: σχέση όψης και δρόμου

σανιδωτά ανοίγματα

σανιδωτά ανοίγματα
με σιδεριές

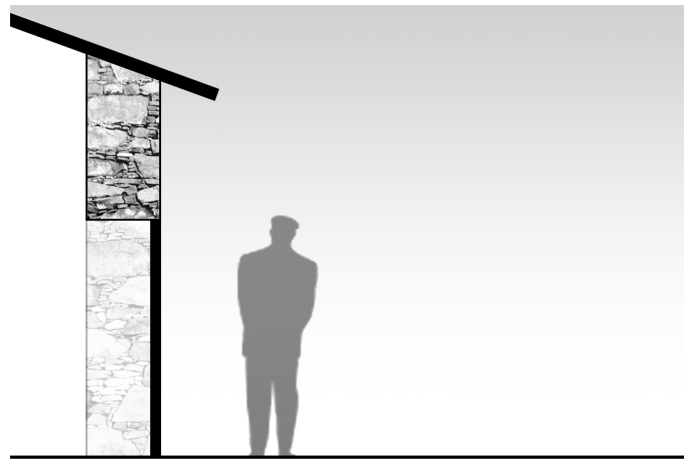

αρσέρες (σε ψηλά
σημεία)

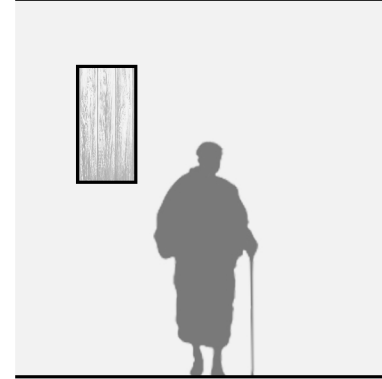

είδη παραθύρου
Τα είδη παραθύρου που καταγράψαμε στο χωριό ήταν αρκετά. Η κατηγοριοποίηση που κάναμε διαχωρίζει τα ανοίγματα ως προς την διαπερατότητα αλλά και τις αναλογίες. Το πρώτο είδος είναι τα σανιδωτά παράθυρα με τις αναλογίες τους να είναι περίπου οι μισές από αυτές μιας πόρτας. Το δεύτερο είδος είναι τα ανοίγματα με σιδεριές, τα οποία έχουν συνήθως τις αναλογίες ενός σανιδωτού παραθύρου. Το τρίτο είδος είναι αυτό της αρσέρας, στην οποία επίσης τοποθετείται συχνά σιδεριά, είναι πολύ μικρότερη στις αναλογίες και χτίζεται αρκετά ψηλά σε μια όψη. Αξίζει επίσης να σημειωθεί ο μεγάλος αριθμός κτισμάτων που η όψη τους δεν παρουσιάζει κανένα άλλο άνοιγμα εκτός από την πόρτα.

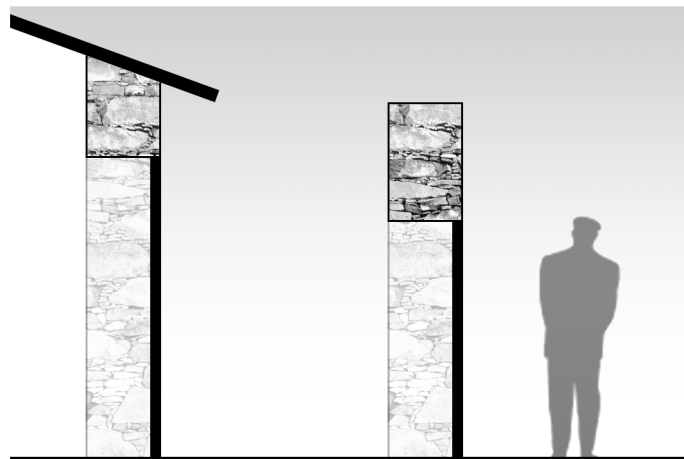
σανιδωτές (μονές)
χαμηλές πόρτες

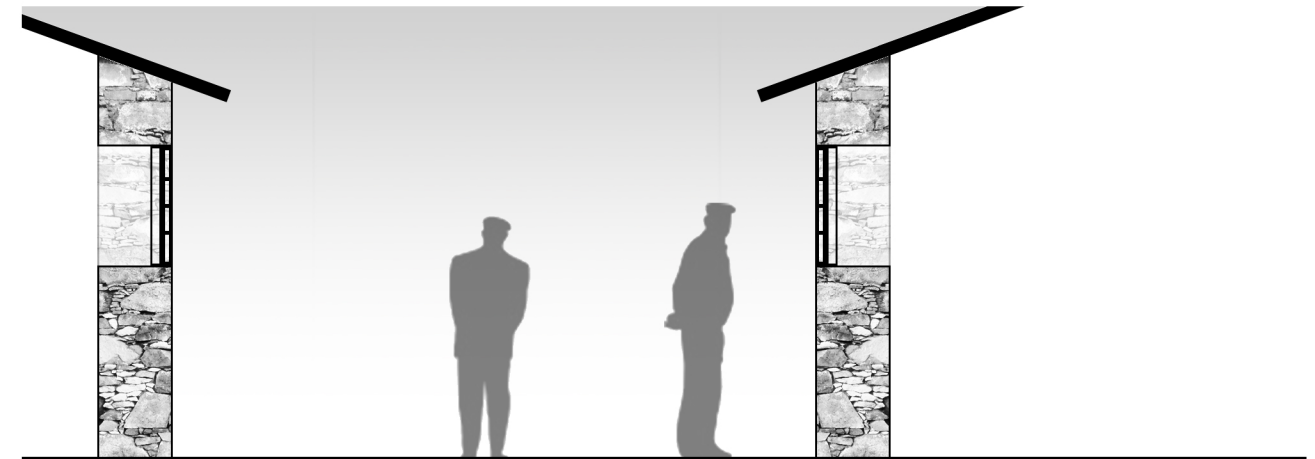
σανιδωτά ανοίγματα

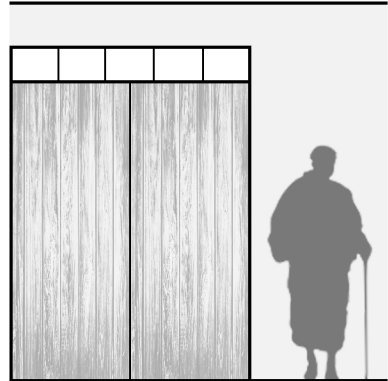
σανιδωτές (διπλές)
ψηλές πόρτες

σανιδωτά ανοίγματα
με σιδεριές

σανιδωτές πόρτες
με διαφάνεια

αρσέρες (σε ψηλά
σημεία)

σχέση πόρτας - δρόμου

Οι πόρτες του χωριού, μετά από την καταγραφή και ανάλυση μας, αλλάζουν αναλογίες ανάλογα της σχέσης τους με τον δρόμο. Όταν η πόρτα ενός εσωτερικού χώρου του κτίσματος εφάπτεται του δρόμου συνήθως είναι χαμηλή πόρτα, σανιδωτή και μονή σε αντίθεση με την πόρτα ενός εσωτερικού χώρου που βρίσκεται πίσω από ένα μαντρότοιχο της αυλής, η οποία μεγαλώνει τις αναλογίες της, είναι διπλή και πιο ψηλή. Αξίζει να σημειωθεί ότι ακόμα και στην περίπτωση που έχουν διαφάνεια, αυτή είναι σε σημείο που ένας περαστικός δεν μπορεί να δει στο εσωτερικό.

Πελέντρι: σχέση όψης και δρόμου

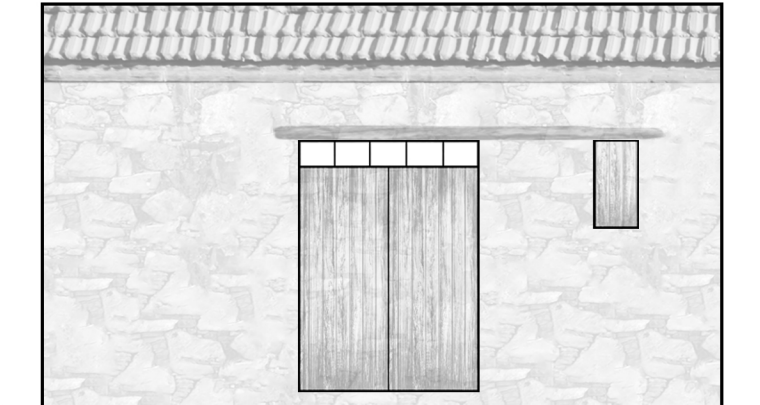
σχέση παραθύρου - δρόμου

Τα παράθυρα του χωριού, αλλάζουν επίσης αναλογίες σε σχέση με το δρόμο. Μετά την επίσκεψή μας στο χωριό ήταν εμφανής η πρόθεση των κατοίκων να έχουν μικρά ανοίγματα προς τον δρόμο, και σε πολλές μάλιστα περιπτώσεις, να μην έχουν κανένα άλλο άνοιγμα προς τον δρόμο εκτός από την πόρτα. Με την περαιτέρω καταγραφή των ανοιγμάτων, παρατηρήσαμε ότι οι συμπαγείς τοίχοι αλλά και αυτοί με τις μικρές αρσέρες, εφάπτονταν σχεδόν πάντα ενός πλατώματος ή δρόμου με μεγάλο πλάτος, ενώ τα σανιδωτά παράθυρα με τις σιδεριές, που έχουν πιο μεγάλες αναλογίες, σε δρόμους οι οποίοι είναι πιο στενοί. Τέλος, τα παράθυρα που είναι σανιδωτά, καταγράφονται να εφάπτονται πολύ στενών δρόμων (που δεν μπορούν να διακινηθούν ούτε αυτοκίνητα). Είναι εμφανές λοιπόν το γεγονός της εσωστρέφειας των κτισμάτων.

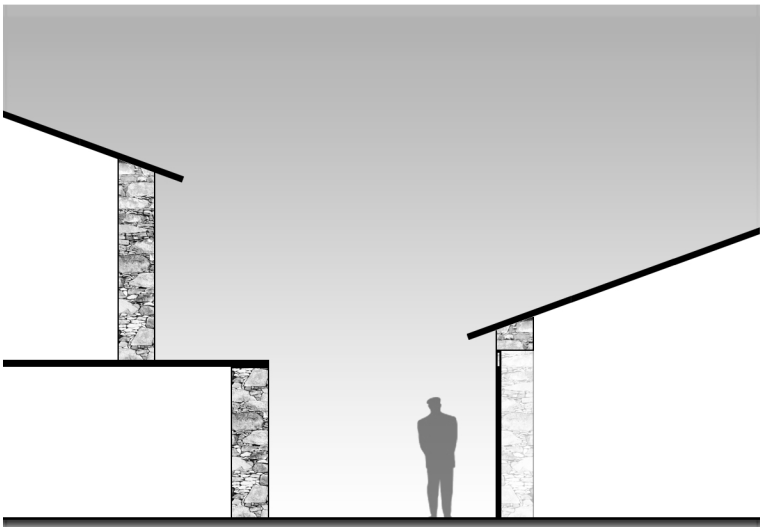
1η περίπτωση - στενό δρομάκι

όψη - ανοίγματα - προσβασιμότητα

σχέση με το απέναντι

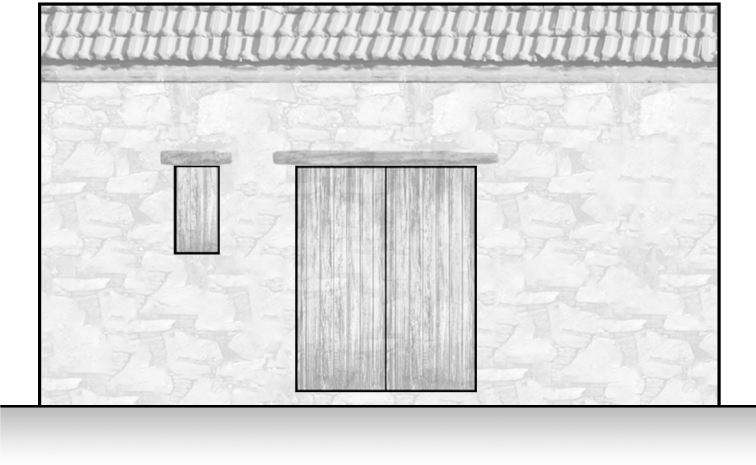
Το πρώτο κτίσμα τοποθετείται στο πυρήνα του χωριού, με την όψη του να εφάπτεται του δρόμου. Στο σημείο αυτό ο δρόμος αποτελεί ένα στενό πέρασμα. Παρατηρώντας την όψη του κτίσματος, διακρίνει κανείς τα μεγάλα ανοίγματα. Όσον αφορά τη σχέση του κτίσματος αυτού με το απέναντι, η άμεση οπτική πρόσβαση αποκόπτεται από την υψομετρική διαφορά των δυο μεταξύ τους, αλλά και από το ότι τα ανοίγματα τους δεν βρίσκονται το ένα απέναντι από το άλλο.

2η περίπτωση - αδιέξοδος

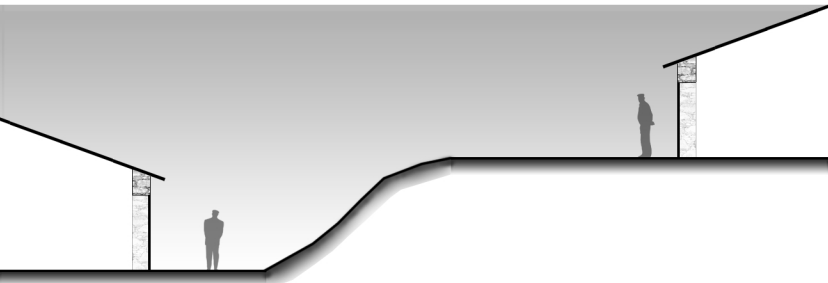

Το δεύτερο κτίσμα εφάπτεται του δρόμου, αλλά στην περίπτωση αυτή ο δρόμος αποτελεί αδιέξοδο. Παρατηρώντας την όψη, διακρίνονται μεγάλα ανοίγματα, τα οποία μέσω της υψομετρικής διαφοράς του εδάφους δεν έχουν άμεση οπτική επαφή με το απέναντι κτίσμα.

όψη - ανοίγματα - προσβασιμότητα

σχέση με το απέναντι

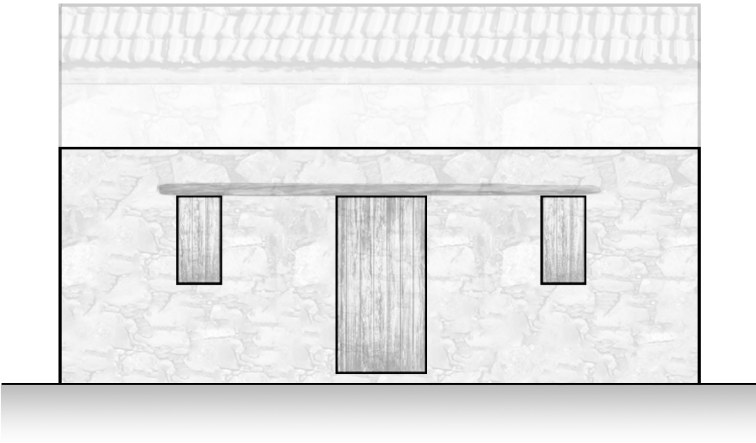

3η περίπτωση - κομβικό σημείο

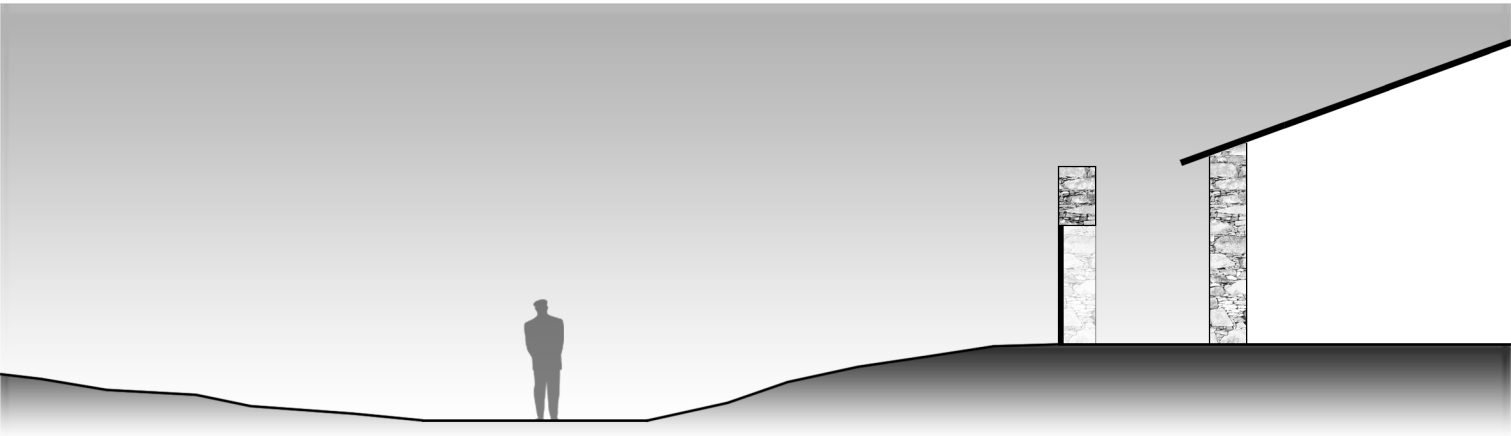

Στο τρίτο κτίσμα η άμεση επαφή του εσωτερικού με το δρόμο διακόπτεται μέσω της αυλής και του μαντρότοιχου. Στην περίπτωση αυτή, το κτίσμα τοποθετείται σε ένα κομβικό σημείο, όπου συγκλίνουν δύο δρόμοι μεταξύ τους. Όπως παρατηρήθηκε, στο μαντρότοιχο, υπάρχουν μεγάλα ανοίγματα, τα οποία τοποθετούνται απέναντι από κενό τεμάχιο.

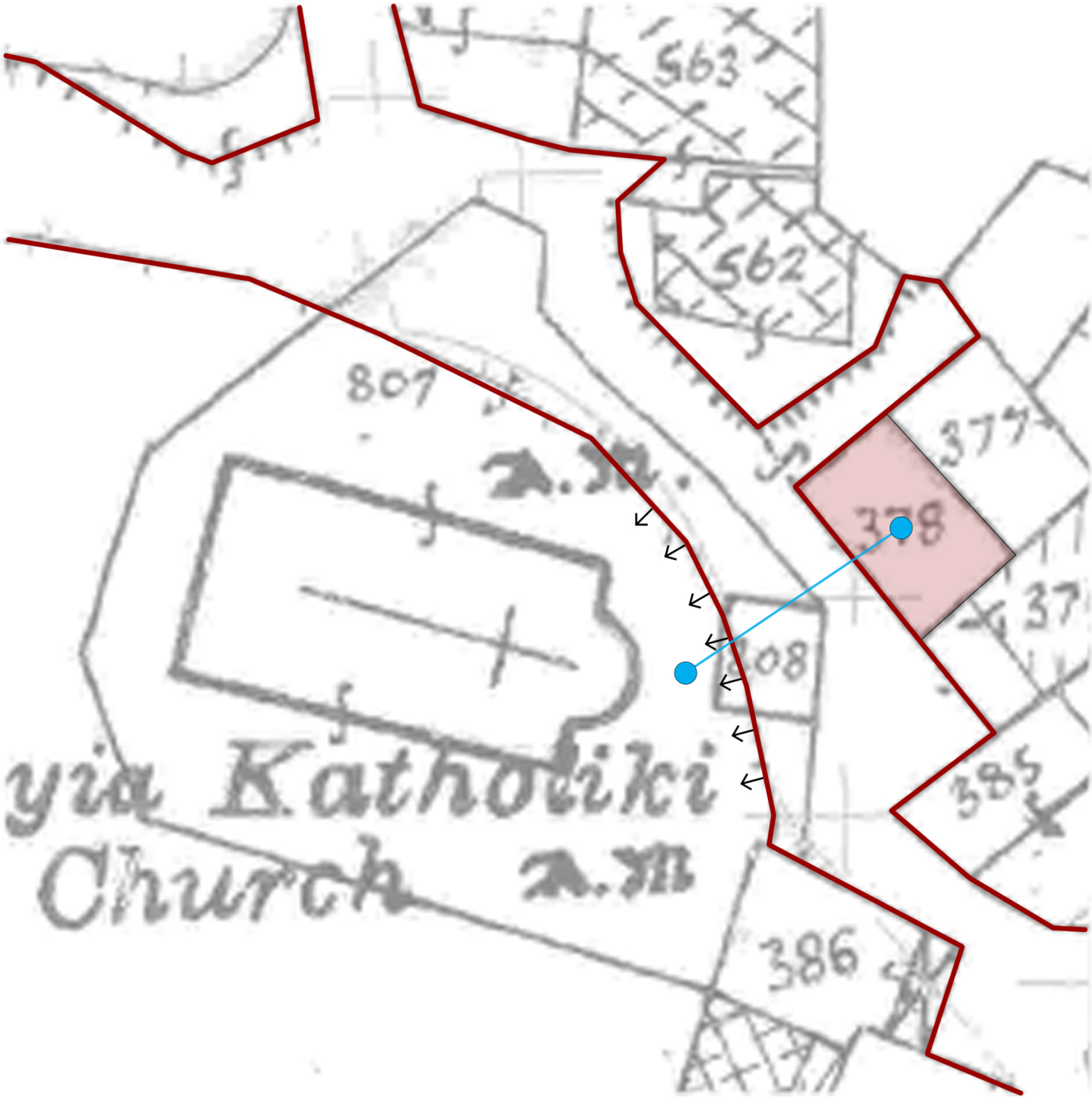
όψη - ανοίγματα - προσβασιμότητα

σχέση με το απέναντι

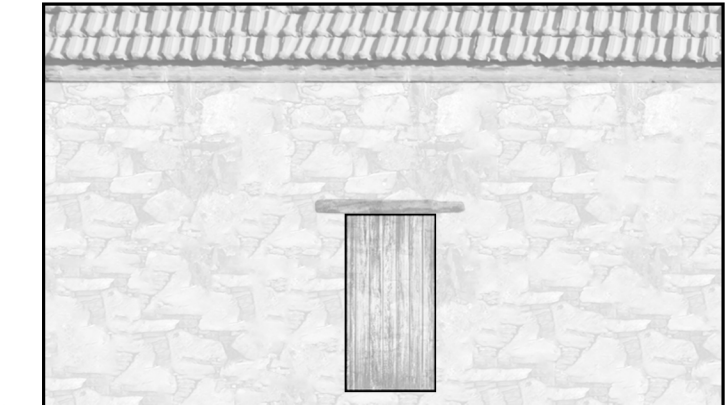

4η περίπτωση - πλάτωμα

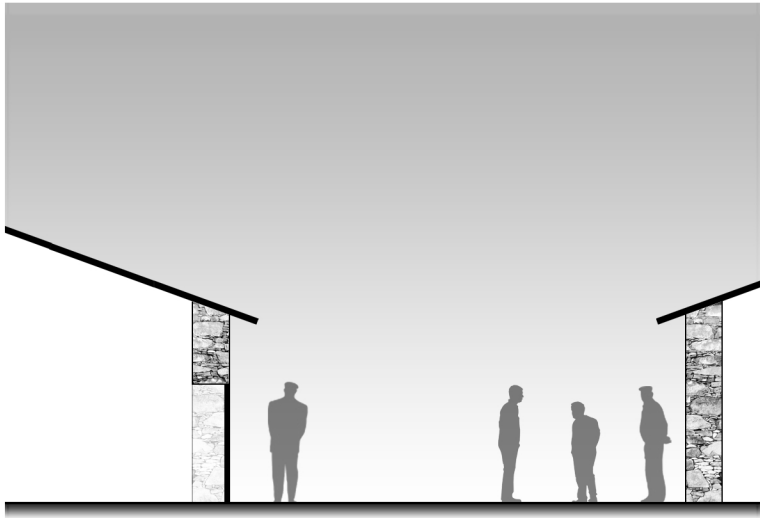

Το τέταρτο κτίσμα τοποθετείται απέναντι από την εκκλησία. Ο δρόμος σε αυτό το σημείο εκτείνεται μέχρι την αυλή της εκκλησίας. Το κτίσμα εφάπτεται του δρόμου, χωρίς όμως καθόλου ανοίγματα, παρά μόνο της εισόδου.

όψη - ανοίγματα - προσβασιμότητα

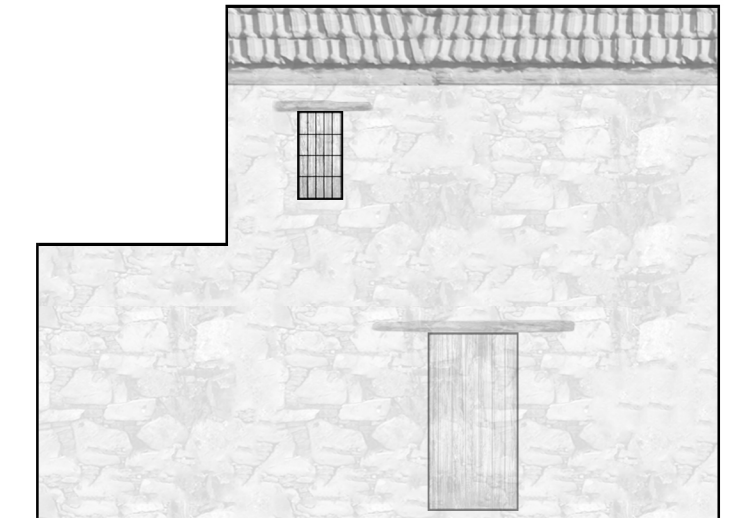
σχέση με το απέναντι

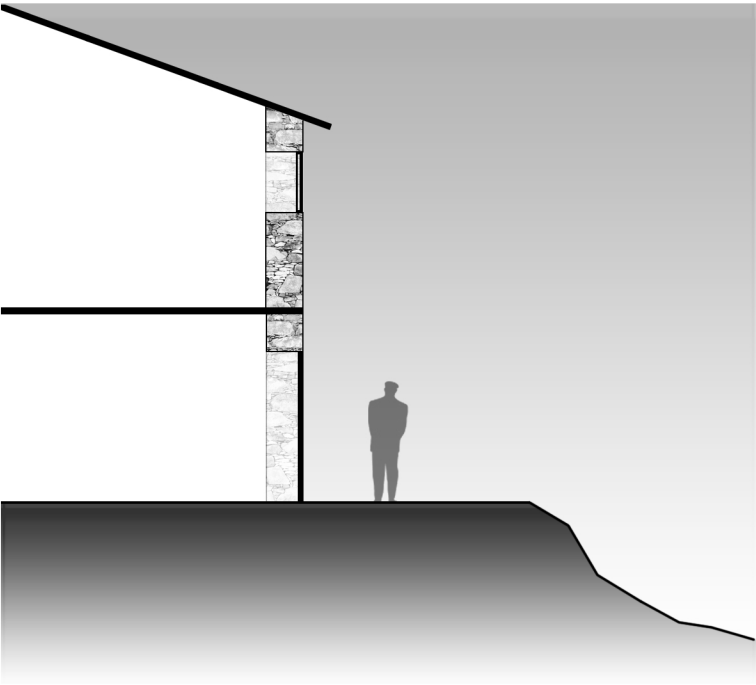
5η περίπτωση - περιφερειακός δρόμος

όψη - ανοίγματα - προσβασιμότητα

σχέση με το απέναντι

Το τελευταίο κτίσμα είναι διώροφο και τοποθετείται σε ένα περιφερειακό δρόμο. Στο κάτω μέρος της όψης, όπου εφάπτεται του δρόμου, υπάρχει μόνο το άνοιγμα της εισόδου. Στο πάνω μέρος, υπάρχει μόνο ένα άνοιγμα, σε σημείο όπου δεν υπάρχει οπτική προσβασιμότητα από τον δρόμο. Τέλος, απέναντι από αυτό, δεν υπάρχει άλλο κτίσμα.

στενά δρομάκια, αδιέξοδα

Στενά δρομάκια εμφανίζονται συχνά στο χωριό, όπως επίσης και πολλά αδιέξοδα, τα οποία είναι συνήθως πιά μικρά σε μήκος από τους δρόμους του χωριού, και είναι κάθετα σε αυτούς.

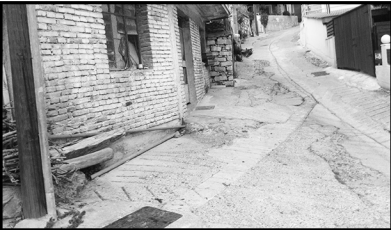

τυπικές όψεις

Σε αυτό το στάδιο επιχειρούμε να αναπαραστήσουμε κάποιες τυπικές όψεις των κτισμάτων του χωριού προς τον δρόμο. Με τον όρο “τυπικές όψεις” δεν εννοούμε τις υπαρκτές όψεις των κτισμάτων του χωριού, αλλά την σύνθεση δικών μας όψεων, βάσει των στοιχείων που καταγράψαμε. Αυτά τα σχέδια, ίσως παρουσιάζουν συμπτυγμένη την πρόθεση των κτισμάτων του χωριού, παρά κάποια συγκεκριμένη όψη σε κάποιο συγκεκριμένο δρόμο. Αρχικά, η κάθε όψη παρουσιάζει τριών τυπολογιών κτίσματα (τα συχνότερα που

μεσαίου πλάτους δρόμοι

Οι δρόμοι μεσαίου πλάτους στο χωριό είναι συνήθως οι πιο κύριοι δρόμοι στο χωριό, αλλά και τα σημεία εκείνα όπου μερικές φορές τα στενά δρομάκια εμφανίζουν κάποια μικρά πλατώματα.

συναντά κανείς όταν επισκεφτεί το χωριό), που είναι τα κτίσματα που διαθέτουν μόνο ισόγειο, το οποίο εφάπτεται στον δρόμο, τα κτίσματα που είναι ισόγεια αλλά προτάσσουν μια εξωτερική αυλή προς τον δρόμο, ο οποίος συνορεύει με ένα μαντρότοιχο, και τέλος το διώροφο κτίσμα. Στη συνέχεια αυτή η όψη επαναλαμβάνεται για τριών ειδών δρόμους, οι οποίοι εναλλάσσουν το πάχος τους, συνεπώς και την όψη του κάθε κτίσματος, όπως απορρέει από τις σχέσεις που αναλύθηκαν σε προηγούμενα πανέλα. Στην περίπτωση του στενού δρόμου, οι όψεις φαίνονται πιο διάτρητες, χωρίς

		πλατώματα, περιφερειακός δρόμος Τα πλατώματα στο χωριό εμφανίζονται σε σημεία όπου υπάρχουν κτίρια δημόσιας χρήσεις, όπως είναι για παράδειγμα η εκκλησία. Επίσης, ο δρόμος γίνεται αρκετά πλατύς περιφερειακά του χωριού.			
---	---	---	---	---	---

σιδεριές και με περισσότερα ανοίγματα. Όταν ο δρόμος γίνει πλατύς, στις όψεις αρχίζουν να μπαίνουν οι σιδεριές, ενώ τα ανοίγματα μικραίνουν στον αριθμό. Τέλος, στην περίπτωση του πλατώματος, οι όψεις των κτισμάτων παρουσιάζονται αρκετά συμπαγείς, με μικρές αρσέρες, στις οποίες τοποθετείται και σιδεριά, ή ακόμα σε πολλές περιπτώσεις, το μοναδικό άνοιγμα στην όψη είναι η πόρτα. Θα ήταν καλό να σημειώσουμε ότι τα σπίτια που έχουν μαντρότοιχο στην όψη, έχουν πιο πολλά ανοίγματα στον δρόμο και επίσης το εσωτερικό που κρύβεται πίσω από τον μαντρότοιχο είναι αρκετά διάτρητο. Καταληκτικά, οι κάτοικοι του χωριού φαίνεται να έχτιζαν τα σπίτια τους με πρόθεση αυτά να είναι αρκετά εσωστρεφή, ειδικά όταν εφάπτονταν ενός δημόσιου χώρου.